

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PART KOZLÖNYE.

Egy év
Félév
Negyedév
Egy hónap

Egy év 10 kr.
Félév 5 kr.
Negyedév 3 kr.
Egy hónap 1 kr.
Egyes szám ára 4 kr.

Felelős szerkesztő: BARTHA MÓR.
Főmunkatárs: DR. KIRALY PÉTER.
Kiadók: HOFMANN és KRONOVITZ.

Hirdetési díj:

Hat hónapig 5 kr. Nagyobb terjedelmű a többzetes hirdetések alk. szerint jutányos áron vetetnek fel. Bélyeg-díj minden külön bejelölés nélkül 30 kr.

Sötét napok.

Debreczen, január 12.

Igazságtalanság — embertelen vad-ság s ádáz gyűlölet fékevesztett örjón-gése vetkőzteti ki ma-holnap a társadalmi és a politikai életet, minden erkölcsi tisztaságából.

Nem tűnjük magunk közt az önzetlen tiszta jellemeket — a kit magunknál törpébbé és hitványabbá nem alj-síthatunk, a ki nem bocsátja áruba becsül-tét, meggyőződését... s nem alkuszik meg a gonoszszal, — a ki megőrzi jellemének s lelkének romlatlanságát s aki annyira becsül mindenkit mint a mennyi nemes tulajdönt felfedezhet benne rézhajlatlanul, nyílt és becsületes kritikával: az effajta ember a mai urakodó felfogások szerint — szocialista — kommunista — anarchista s mint ilyen, a társadalomra nézve közveszélyes, üldözni kell hivatalosan és hivatalon kívül, földönfutóvá kell tenni — pakkoljon a másvilágra — becsületes embernek e — sárteken nincs többé hazája!

Itt ma már csak az a derék ember, a ki minél durvább és gyógyíthatatlanabb sebet üt az önzetlen hazafiak lelkén, önértés s széplőtlen jellemén! száműzzétek, botozzátok ki magatok közül mind egytől-egyig az igazakat és nemes gondolkodá-suakat — ne maradjon közöttetek irma-

gul sem olyan, aki hazája, törvénye és alkotmánya ellen hitvány eszközzel nem használható! így aztán semmi sem rom-hatja meg többé közöttetek a jó egyet-értést, az istenbékét; egyik ember olyan le-z, mint a másik; meg lesz az «Egyen-lőség!» az lesz a legderékabb ember a ki legbűnösebb en hallgat, a ki legtöbbet elnéz és elszenved s az lesz a minta ember, a ki legkimélelenebbül és legér-zékenyebben megrabolja alattomban a másikat. Így aztán majd csak megáldja az Isten a magyart... mert hát csak az van még hátra, hogy az Isten is megalkudjék a körülményekkel... Mind-össze ez a csekélység van még hátra!

«Talpra magyar!» — Tagadd meg őseid erényét — derekadból szedd ki a csontokat, hogy annál mélyebben meg-hajolhass azok előtt, a kik ma már nem törvényvel, és nem humanizmussal kor-mányoznak és parancsolnak többé... hanem kezökben kutya korbáccsal s lelkökben az elvadultság fékezhetetlen örületével... Nem az a törvény többé a mit a nemzet Constitucionális szabad-akaratára rendel, hanem az, a mit báró Bánffy Ö szentsége és Tisza Kálmán Ö Istensége a nemzetre tukmál... Mire is a törvény, a mikor «Tisza lex»-ekkel boldogíthatjuk a hazát... És most oh magyar nemzet szegyeid el magadat, hogy 31 esztendő óta 4—500 képvisel-

lőre biztad a törvényalkotásnak nevet-séges gyerekjátékát, sőt ráadásul száz-ezreket, milliókat dobáltál ki alkot-mányos czélokra... s miért mindez? — hogy a törvényhozó-hatalmat gyakorold? ... Ime le vagy főzve! bebizonyult hogy az öreg Tisza Kálmánnak és az ellenőrizhetetlen talentumu báró Bánffy Dezsőnek az agyából kész törvények pattannak ki, mint Jupiter Isten fejéből hajdan Minerva. Egy krajczárt sem köl-tünk többé parlamenti és követválasztási czélokra — csupán csak annyi lesz az ország kiadása, a mennyibe néhány vas-broncs kerül, melyekkel két nagy fér-finnak a fejét az összeomlás ellen be-biztosítjuk... Aztán merje még ezek-után valaki azt állítani, hogy nem tör-ténik csoda a földön és hogy Tisza Kálmán meg báró Bánffy Dezső a magyar nemzet örökhálójára érdemtelen!

Nagyon bölcs intézkedés volt az annak idejében, hogy a hivatalos hata-lom törvénybe iktatta Kossuth Lajos hontalanságát. Most a haza területéről az ezeréves alkotmányunk utolsó maradványait is száműzzük.

«Talpra magyar!» Vagy mondj le bazádról és légy földönfutóvá, vagy tagadd meg önmagadat s hajtsd le fejedet a zsarnoki önkény jármába, vagy öllözz fegyverbe és foglald el újra a hazát! Maholnap ismét csak két part-

Mikor az érettségim megbuknak.

A «Debreczen» tárczája.
Irta: Szabó István.

Háromukat szemeltek ki áldozatnak. Egészen természetes, hogy nem mi voltunk a hibásak, hanem a tanárok. Hogyue, mikor mindenki tudta, hogy a latin nyelv tanára epeo akkor tajban indított pert a sógora, Gyurkának az apja ellen, mert az öreg Sós-hegyi a végre-deletében Gyurkákat nevezte ki főörökösének. Ki előtt ne volna hát világos, hogy Gyurkának a latinból el kellett «hasalni» Bandit meg mindig üldözték a tanárok. A fizika-professor egyszer nyíltan meg is mondta neki, hogy nem bánta, ha mindjárt az ördög vinné is el, csak ne látná többet. Hányszor panaszkodott szegény Bandi, hogy «hát tehet ő arról, hogy a pófája nem tetszik a fizika-tanárnak? Vajjon ki állíthatná azt, hogy tehet róla szegény? No, hát nekem meg nem volt «protekczióm». A többinek mindnek volt, csak nekem nem.

Mikor aztán megtudtuk, hogy így jár-lunk, azt kérdezték tőlem Gyurkáék, hogy mit csináljunk.

— Én még ma írok haza kocsiért. Hol-nap megyek. Bánom is én, akár mit csináltak. Megirtam a levelet, aztán a kezembe vettem egy könyvet és úgy tettem, mintha olvasnék. Egész délelőtt mindig olvastam, mégsem tudtam, hogy micsoda könyv van a kezemben. Még ebéd után is sokáig folytattam ezt a mulatságot, mikor csak beállit-

kozzám a Gyurkáék cselédjé. Azt mondta: a naaccsága küldötte, hogy nála n vannak-e Gyurka ifurék, mert Bandi ifurékna is volt már, de ott nem voltak.

— Itt sincsenek. Én biz' azóta se beszéltem velük, mióta u oljára láttam őket.

— Pedig a naaccsága szörnyen meg van ijedve, mert csak délelőtti volt rövid ideig. Ifur ebédre se' jött haza. A tekintetes ur pisztolvá meg elveszett a fairól. Az öreg Süvegh ur meg most volt nálunk, s azt mon-dotta, hogy Gyurka ifurék a vaskereskedésben töltenyeket vásároltak, oszt' a régi temető fele vívó uton indultak el. Azért küldött a naaccsága, hogy ha itt nincsenek, há' tessék szives lenni megkeresni őket, mert ifur leg-jobban tudhatja, hol vannak.

— Én ugyan nem tudtam, de azért csak a fejemből nyomtam a kalapomat, mert szinte jól esett a jarkálás a sok alvás után. A régi temető felé indultam, ahol az öreg Süvegh ur szavai szerint leghamarabb rájuk akadhat-tam. Mindezt elvoltam készülvé, de leginkább arra, hogy halva találom meg őket valahol a bokrok között.

— Pedig még akkor nem haltak meg, ha-nem két egymasmellett levő alacsony, jeltai n sírdombon ültek, mindkettőjüknek egy egy hatalmas boros üveg volt a kezükben. Felig-melidig keresztben álló pillantásukból pedig észrevettem, hogy már jól fel is hajtogattak a butellákból. Mikor oda értem, nyakamba bo-rultak s erővel meg akarták velem itatni a két butellát.

— Tudjuk, hogy felkeressz bennünket akárhogy is, mert te se' kívánczol tovább élni ebben a kutya világban, hanem velünk együtt meghalsz te is bátran és elszántan. De igyál már, ne taszigáld az üveget, mi van veled? ... No igyál, ha mondom, csak az kellene még: hogy el sem fogadnád tőlünk a bort!

— No, csak az enyémet sem utasítod talán vissza? Sohse beszélj, utól kell érned bennünket; mi már végére jártunk egy üveg-nek, nézd csak, ott fekszik a fűben...

Oda tekintettem; az üveg mellett ott volt kilenczes flaubert-pisztoly is, melyet Gyurka elcsent az apjától. Ezt találtak legal-kalmasabb fegyvernek. A rövid kabát alatt is könnyen el lehetett rejteni. Fölvettem a föld-ről azzal a szándékkal, hogy nem adom vissza nekik többet. Kiültünk a fűbe, Bandi meg ragyújtott arra a régi siralmas nótára, hogy:

— Fogd meg pájtás a vasvesszőt,
Vedd meg vele a temetőt,
Mért nem kedvez semmi szépnek,
Semmi épnek!

Hat csakugyan megakarjátok löni magatokat?

— Csak te is azért jöttél tán ki, hogy részesülj ebben a szerencsében? Hej, de meg-síratnak bennünket a kis lányok, koszorut hoznak a sirunkra!

— Majd a kis lányok «számár töris-t

nak lesz egymással elintézni való ügye. Az egyik lesz **kúrucs**, a másik pedig **labancz**. Egyiknek főhadiszállása Budapesten, a másiké pedig Bécsben. Gyönyörű állapotok lesznek ezek, melyért soha meg nem szűnő hála lesz kötelezve a magyar nemzet báró Bánffy Dezső és Tisza Kálmán iránt. Szerencsétlen hazám! s te még mindig elmulasztottad szobrokat emelni ennek a két dicső hazafinak!

Vannak hőmi okoskodni szerető emberek, kik elég tapintatlanul azt merik állítani, hogy volt idő, amikor a magyar nemzet boldogabb és megelégedettebb volt, sőt mi több — kevesebbet képlalt mint ma! Szerencse, hogy ezeket az ugynevezett szociálistákat nem veszik komolyan a **magasabb körök**, az **okosabbak**! a kik előtt nyilvánvaló dolog, hogy napjainkban a magyar nemzet százszorta boldogabb és megelégedettebb mint ezer esztendő óta bármikor is lehetett, és ezt a kibeszélhetetlen boldogságot elsősorban Tisza Kálmán 15 éves uralkodásának köszönhetjük! Méltó utóda lett volna e dicső férfiúnak, báró Bánffy Dezső a jó Isten ingyenvaló kegyelméből Magyarországnak még a mai napon is miniszterelnöke! Ő is mindent elkövetett volna, hogy boldogítsa nemzetét... így például hazaszeretetének minden buzgalmaival azon fáradozott, hogy feljebb emeljék a — Kvótát! Fáradságát még eddig siker nem koronázhatta... oh szörnyű sorsa a talentumos embereknek, hogy meg nem érti őket az ostoba tömeg! Pedig mily megbecsülhetetlen áldás szakadna reád a báró Bánffy ur politikai bölcsességének ezen szarujából, elhagyatott Hazám! Mily esztelenek is vagyunk! fukarkodunk rongyos néhány száz millióval, pedig annak árán megbecsülhetetlen előnyöknek: a »koldusbotnak« és »éhenhalásnak« jutnánk birtokába, Ausztria

jóindulatából s Tisza Kálmán és báró Bánffy Dezső példás hazaszeretetéséből!

Méltán megérdemli ez a saját életét védelmezni merészülő nemzet, hogy meglakoltatják az illető nagy hazafiak! és büntetésül egymás ellen hecczelnek bennünket, hadd verjük félholtra egymást, — így azután majd könnyebben el boldogul velünk a nemes — Ausztria! Az anarchia és a rabláncz egymást kiegészítő magasztos eszközei a népek boldogításának. Bécsben a mi számunkra most egyfolytában csupán — csak 31 esztendő óta edzik a rablánczot — köszörülnek a palost, készítik a vérpadot, a koporsót a ravatalt — testvéri szeretetből! ezt álmodja némely ábrándozó... csak nem mer szólani, fél hogy kikaczagják az — »o k o s o k!«

Ha ezeknek a szerencsétleneknek a balsejtelmei valaha megvalósulnának, ugyan kinek lenne több érdeme ebben, mint Tisza Kálmánnak és báró Bánffy Dezsőnek!? Csak biztatok ebben a két emberben ti könnyen hívő magyarok ez a két ember nagyon is tisztában van azzal a mit csinál!

Irtóztató csapás a hazára, hogy Tisza Kálmán annyira megvénült.

Vénségére egész odáig jutott már, hogy nem a magyar államot tartja többé hazájának, hanem — Gesztet, hol minden az övé.

Ha sokáig élhetne még ez az ur, bizonyára sok csodatettet vinne véghez, hogy szerencsétlen hazájának örömet és dicsőséget szerezzen; avval a csodás jóindulattal, melyet részéről manapság is tapasztalunk, boldoggá tenné egy pár évtized alatt nemzetét, mint az Isten boldoggá tette Ádámot és Évát a paradicsomkertben.

A paraszt közmondás azt mondja, hogy »az embernek vén korában a lába szárába száll az esze.« Ez a régi gö-

rögöknek nemcsak közmondásuk, hanem szent meggyőződésük volt... ez indította őket arra, hogy a társadalmának és hazának terhére elődö öregeket (a kik többet ártanak mint használnak!) hogy ne lábatlankodjanak, közköltészen ledobatták a Taygetus hegy tetejéről a kiálló sziklák közé a feneketlen mélységbe! Mi — azutókor — nem dobjuk többé a tehetetlen öregeket a halál torkába; megkegyelmezzünk nekik... Engedjük, hogy addig éljenek a míg jónak látják és akkor haljanak meg, amikor szemöknek szájaknak tetszik! s e nagy-lelkűségünkért mi a hála? az, hogy a meghibbant öregek akarják saját jöltevő nemzetüket a Taygetus hegy tetejéről a megsemmisülés pokoltorkába dobni. Vajjon nem-e ilyen nemes szándék teremtette meg a Tisza lex-et? Ki tudná ezt megmondani?!

dr. Király Péter.

A képviselőház ülése.

Debreczen, jan. 11.

A tegnapi — jan. 11. — ülés ismét nem tudott tovább hatolni, csak az elnöki előterjesztésekig, mert a jegyzőkönyvhöz módosításokat nyújtottak be: Polónyi, Szluha, Blaskovich F. és Hock J. és Kubik.

A benyújtott módosítások következők: Polónyi Géza iudítványt arra, hogy a január hónap helyett a magyarosság szempontjából, tétessék ez a szó: tél hava. (Tetzés.)

Szluha István ellenben a január hava helyett viz kereszt hava szót kérte, mert az még magyarosabb.

Kubik Béla a házszabályok 217 §-a értelmében Barabás Béla tegnapi interpellációjának szövegét változtatva a bevételét kéri a jegyzőkönyvbe.

Blaskovich Ferencz az egyetemi kör kifejezés helyett, egyetemi ifjusági kör kifejezés fölvételét kéri, mert nem felel meg a valóságnak.

Hock János helyesen találta a Polónyi-

ültetnek a sirtokra válaszoltam akasztófa humorral.

— De igyál már, az árgyilusodat, még te nem is ittál!

Bandi is nyujtotta a butellat, miközben egyre fujta, hogy:

Addsa pajtás, a vasvesszőt,
Hadd kérdem meg a temetőt;
Hol fáj neki?
Oda sujtok, hadd érezze
A fájdalmat, s ahhoz mérje
A mienket! . . .

En meg elfogadtam az üveget mind a kettőtől és egészen felhajtottam, de a száját befogtam a nyelvemmel, hogy ki ne jöjjön belőle a bor. Bandi meg elakadt a nótában és aggódalmasan nyujtotta kezét a butel a felé, azt hitte, hogy neki már nem is marad benne.

— Látod, — folytatta Gyurka — egy kicsit még lövöldöznünk madarakra, mire; nézd, mennyit löttünk már e . . . ?!

A kalapjára mutatott. — Körül volt szurkálva mind a kettőjüké különféle madárszárnyakkal.

— Csak három golyót hagyunk utóljára egyet neked, — egyet Bandinak és egyet nekem.

Akkor tekintet erősen egy kőrifára szegezte. Majd hirtelen kikapta kezéből a flaubert-pisztolyt, óvatosan fölkel s lassu léptekkel megindult. Egy szerencsétlen kis madár

volt a fán. Egyet pattant a Gyurka fegyvere, le is esett azonnal.

Hanem gyszerre nagy ujjongás keletkezett ám a hátunk mögött. A Pirike jött ki, meg a Laczika, a Gyurka testvérei, azok örültek meg annyira a meglőtt madárnak. Meg hallhatták othon, — hogy a bátyjaék a régi temetőben vannak s a mamájuk tudta nélkül kettecskén elindultak.

Hej, volt ám most már kinba Gyurka, olyan borzasztó követelődést vittek véghez a kis testerei.

Pirike erővel azt akarta, hogy kanarít löjjön neki a batyja, de ne nagyon löjje meg, csak egy kicsit, hogy ne fájjon szegénykének, csak hogy mégis essék le tőle. Laczika meg már tudja — hol járt! . . . Egy sárga rigó után szaladt óriási lármával, kiáltozással. Azt akarta, hogy Gyurka is szaladjon tüskön-bokron keresztül a sárga-rigó után, hogy meglőhesse.

— Jaj, de szép nagy madár, Gyurka, kérlek, aranyos Gyurka, az Isten áldjon meg, szaladj hamar, ott van ni! arra a fára tette le a! . . . Jaj, de szépen füttyöl, aranyos, kedves Gyurikám, szaladj már sebesen! Ott van ni! elszállott már! ahan! megint tett! Gyurka, Gyurka, gyere sebesen!

Szegény rigó madár sose tudta, hogy az ő tisztelgetere esik-e hát ez a nagy kiabálás vagy mi? Laczikának tele ragadt harisnyája, mindene bogáncscsal, farkas-foggal, mivel.

Gyurka is futott már a rigó után, hogy

hátha valami alkalmas helyre száll, a bonnan lelőheti. Rá is lött egy párszor, de a rigó csak füttyölt a lövéseire. Majd Bandi veszekedett Gyurkával, hogy ő is hadd löjjön már, akkor egész biztosan leesik a rigó.

Laczika meg már ekkor másik madár után szaladt még szörnyűbb kiabálással, szinte elvette a Nimródok eszt. Szép, nagy, két tollu madár volt, még olyant soha életében nem látott.

Az mondotta, hogy az sokkal szebb mint a rigó, azt löjjék le neki. Oda szaladt hát Bandi azt állította, hogy ő ismeri azt a madarat, vas varnyu-nak hívják, ő hát egész joggal löhet rá. De a vasvarnyu távolról sem vár a ám be őket. Hanem Laczika most egy fészket látott meg. Rafogta, hogy az a vasvarnyu fészke és követelte, hogy azt löjje le neki.

— Mi hasznát veszed te annak kis csacs? Hisz ha van is benne valami, nem esik ki belőle, ha meglövik se.

— De a fészek leesik, ha meglöved, éppen úgy mint a madár, — erősködött Laczika.

Gyuri kénytelen volt egy párszor belelőni a fészekbe is, mig Lacika meggyőződött, hogy az csak nem akar leesni . . .

De Pirike nem tudott mindenütt utánuk szaladni, félenken botorkált a bokrok, bantok között a nagy füben. A cipőcskéjének a fűzője meg kioldódzott, oszt elesett benne. Keservesen sirva fakadt, mig pártját fogtam, fölémeltem, és megvigasztaltam valahogy. Akkor

főle ind
de Polón
tél. h o
nyujt b
Egy
Ma
szavazás
A k
Gajari
elmondta
—
csak két
nagyon jó
határoztu
és így fel
egy-egy in
az ülést.
A sz
zésre mel
teljesen
Alig üldög
a korman
szavazott.
Egy
végezték,
elnök nem
módosítás
azonban
nem lehet
Erre
áttételvel

Az
ülés elején
remben és
gyott tan
teljes
tok közt.
Tart
Az e
demnitás,
kiegyezést,
tetelek me
1. A
gyalási pr
meg, hogy
resk. szöve

meg azért
madarat L
már ez cs
ekkor ker
keservesen
adta volna
csért sem.

— N

lőjjetek va

Nem

nálnak a t

már. Han

megcsipte

nagyhírté

tüskék köz

rugott, kap

csőrével. V

már most

dál hát ki

Hane

lövöldöztek

darat kerit

minden töl

Nem

felé indult

Másna

nekem Lac

borzasztó

szegény Gy

vércsét is

hogy jobba

szobából v

Mond

— Az

juk, mert

féle indítványt a magyarság szempontjából, de Polónyi téved, nem fél haza az, hanem fél haza a polónyi. — Ily irányú módosítást nyújt be.

Egy hang bírál: Bukás havi! Madarász korelnök: A névszerinti szavazásokat elrendelem.

A kormánypart méltatlankodva zugott. Gajari Géza odajött az írói karzathoz s elmondta ezt:

— Eredetileg úgy volt, hogy az ellenzék csak két szavazást ker. Mivel pedig nekünk nagyon jó ez a névszerinti szavazgatás, úgy határoztunk, hogy nem szavazunk le százán és így felőrás időközben két-két szavazás esik egy-egy indítványra, ekképp csöndben kihuzzuk az ülést.

A szavazás csöndben, minden följegyzésre méltó incidens nélkül folyt. Az ellenzék teljesen távollarolta magát a szavazástól. Aig üldögélt két-három ellenzéki a Házban, a kormánypart részéről általában 110—120 szavazót!

Egynegyed két óráját négy szavazással végeztek, a H o e k indítványát Madarász korelnök nem bocsátotta szavazás alá, mivel az módosítása a Polónyi indítványának. Ezt azonban elvetették, tehát azon módosítani nem lehet.

Erre az ülést, a mai napirendnek holnapra áttételével a korelnök 2 órakor eloszlatta.

A béke tárgyalások.

Az ellenzéki kiküldöttek mindjárt az ülés elején összeültek az I. sz. bizottsági teremben és ott folytatták a tegnapi abba hagyott tanácskozást, a melynek eredménye a teljes megegyezés az ellenzéki partok közt.

Tartalma e megegyezésnek:

Az ellenzék hajlandó átérésztetni az indemnitást, provizóriumot, katonajavaslatokat, kiegyezést, a költségvetést a következő feltételek mellett:

1. A kiegyezési ügyben a felévi tárgyalási provizórium azzal a kikötéssel adatik meg, hogy az Ausztriával való vám- és keresk. szövetség csakis e félév alatt köthető

meg azért kezdte el a sirást, hogy minden madarat Lacikának lőnek, neki egyet sem. No már ez csakugyan nem igazság. Lacikának már ekkor keritettek valahonnan egy nagy, csunya keservesen csipogó-víjjogó vércsét, — de nem adta volna ő azt nem t'om mennyi kincért sem!

— No most már okvetetlenül Pirikének löjjetek valami szép kis madarat!

Nem is bánta már Laczika, akármint csinálnak a többi madárnak, csak hogy neki volt már. Hanem mig azok oda-szállagáltak, addig megcsipte a kezét a vércse, ő meg elhajította nagyhirtelen, az meg bebújt a giz-gazba, a tuskék közé. Ki meg bajos volt venni, mert rugott, kapkodott, lábával-körmével, csipkódó-csöbrével. Volt is jajgatás, veszékelés, hogy már most neki nem lesz madara. Okkal-móddal hat kiczibaltam valahogy a bokorból.

Hanem most meg más baj esett. Hiába lövöldöztek sokáig, Pirikének nem tudtak madarat keríteni, Gyurka pedig kifejtette, hogy minden tökély elfogyott.

Nem volt hat mit tennünk mást, hazafelé indultunk.

Másnap reggel csodálkozva panaszkodott nekem Lacika, hogy ugyan miért volt olyan borzasztó mérges Gyurka, az apuskája, mikor szegény Gyurka olyan jó gyerek, hogy neki vércsét is lőtt. Meg is mutatta az apuskájának hogy jobban béküljön, de őt is kikérgette a szobából vércséstől együtt.

Mondók:

— Azért haragudott annyira az apuskájuk, mert Pirikének semmit se lőttünk.

meg és csakis Ausztria népképviseletével. Azonul már csak az önálló berendezkedés következhetik.

Az önálló berendezkedés 1903-ig, a kereszterződés lejártáig úgy történik, hogy önálló vámtérületi alapon érvényesül Ausztriára való vonatkozásban az áprilisi javaslatok tartalma, tehát az 1898. I. cikkben kifejezésre jutott állapotok főtartalmak, az elvi alap tiszta kifejezése mellett. Külföldhöz való viszonyunkban respektáltatnak az eddig kötött szerződések; ez év első napjától kezdve azonban a keresk. szerződéseket külön kell megkötni Magyarország nevében, itt tehát gyakorlatilag is érvényesül a vámpolitikai külön egyéniség.

2. A kuriai bíraskodás behozatala.

3. A választási törvénynek a census egységesítése mellett való revideálása.

4. Az inkompatibilitási törvény szigorubbá tétele.

Ez körülbelül lényege a pontoknak, melyeket azonnal közöltek a disszidensekkel. Ugyanazok jöttek össze, akik a múltkor.

Ugy halljuk, hogy a tanácskozás rendén hosszasan volt szó azokról a személyi garanciákról, amelyeket az új kormány nyújthatna a választások tisztaságának érvényesítésére.

A nemzeti párt részéről a személyi biztosítékot abban is keresik, hogy az új kormányban lehetőleg a belügyi tárca a disszidensek egyik vezető tagjának a kezébe jusson.

A függetlenségi párt részéről pedig a nemzeti párt bevonását kívánják szintén hathatós személyi biztosíték gyanánt.

A disszidensek alkalmasint még tegnap d. u. Bánffyhoz juttatták a békepontokat, ki, úgy mondják, talán már este Bécsbe utazott.

A kormánypart egy részében örömet, másrészen azonban kellemetlen hatást keltett az ellenzék e megállapodásának sikerülte.

A Tiszák és Bánffy bentesél a folyosón körüllofták az újságírókat a tőlük kérdezősködtek az ellenzék pontozatairól.

Pulszky, a mikor a pontokat hallotta, így fakadt ki:

— És önök még hisznek a békében?

S z é l i Kálmán ellenben nagyon melegen gratulált a p p o n y i n a k a föltételekhez. Később C s á k y gróf és S z i l á g y i s is meglegedésüket fejezték ki Apponyi előtt, aki nagyon dícsérte a függetlenségi pártiakat a konferencián tanúsított előzékenységükért.

B á n f f y báró Pulszkytól értesült a pontozatokról. Puiszky megvárta, a mig a miniszterelnök kijő a miniszteri szobából és a folyosón, menet mondotta el a pontokat úgy, a mint azt ő az újságíróktól hallotta. B á n f f y báró szótlanul hallgatta Pulszky szavait.

K o r m á n y p á r t i oldalról következőket közlik velünk:

A mai pártközi konferencia, mint értesülünk, négy békepontozatban állapodott meg és egy óhajtatásban, mely azonban nem szerepel a béke megkötésének mellőzhetően föltételei között. Legtöbb nehézséggel járt a kiegyezésre vonatkozó pontozatnak a formulázása. Ugy halljuk, akként állapították ezt meg, hogy ha Ausztriában nem alkotmá-

nyosaton, hanem az ismeretes 14-ik §. alapján lépne életbe az új kiegyezés, az esetben Magyarország az 1998. I. törvénycikknek megfelelően az önálló vámtérület jogi alapján tartja azt fönn 1803-ig, azonul pedig, ha alkotmányos uton nem lenne új kiegyezés köthető, életbelépő Magyarország önálló vámpolitikai egyénisége.

A másik három békepontozat a kuriai bíraskodás életbeléptetése a választási cenzus egységesítése és az összeférhetlenség itörvény módosítása. Az óhajlás pedig abból áll, hogy a belügyi tárca elére a szabadelvű partból kilépett képviselők a disszidensek egyikét állítsák.

A mint ezekből kitetszik, nem szerepel a békepontozatok közt a képviselethez az elnököknek kérdése. Szó volt arról is, hogy e tekintetben is óhajtatást fejezzen ki a pártközi értekezlet, azonban ezt az eszmét eljettették.

Nem szerepel a békepontozatok közt a házszabályok revíziója sem, a mi nyilván azt jelenti, hogy az ellenzéki partok részéről, legalább egyező megállapodással, nem járulnak a házszabályok semmiféle módosításához. Ez a körülmény szerfölött megnehezíti a kikontakozási föltételek elfogadását a szabadelvűpártra nevezve, melynek egyes kiváló tagjai a mai képviselőházi ülés alatt is úgy nyilatkoztak, hogy tartós jellegű békekötést el sem tudnak képzelni, ha legalább a házszabályok kirívó hiányait s különböző magyarázatokot engedő némely rendelkezéseit nem módosítják.

A békepontozatok tárgyában Bánffy br. miniszterelnök előreláthatólag még e héten előterjesztést fog tenni Bécsben vagy esetleg Budápesten a koronának. Vagy talán már utban is van ezzel Bécs felé?

BELFÖLD

Szász Domokos temetése. Az erdélyi ref. egyház elhunyt püspökét Kolozsvárott tegnap temették el a város és egész Erdély, valamint az ország ref. egyháza képviselőinek nagy részvétele mellett és nagyszabású gyászpompá kifejtésével. A temetésen Kolozsvár küldöttsége a polgármester vezetésével jelent meg, míg az egyházak, a theol. intézet, az erdélyi muzeum egylet tisztikara testületileg volt ott. A sok koszoru ellepte a koporsót és a gyászmanent már indulóban volt, amikor a résztvevőkről még egyre érkeztek. Antal G. püspök alkalmi imája és Kenesey theol. igazgatónak gyászbeszéde, melyben az elhunyt sikereit méltatta, az ilyen beszédek keretén messzire túlemelkedve, mely hatást keltett a közönségben. Az utczákon, a merre a gyászmanent elvonult, a gázlámpák gyászfátyollal voltak bevonva és a közönség sorfala közt csak lépésben haladhatott a halottas kocsi. Molnár A. theol. tanárnak a temetőben mondott búcsúztatójával a temetés véget ért. A temetésen Müjllath erdélyi kath. püspök is képviseltette magát.

KÜLFÖLD.

A béketárgyalások Ausztriában. Bécsben is p o u r p a r t e r k készülnek az egyes partok közt és erre egyrészt az ifjucsékek és feudálisokat, másrészt a német haladópartnak és az alkotmányhü nagy birtokosoknak német-ceh tagjait fogják meghívni. A kiegyezési akciót olyan formában készülnek megindítani, a mint azt M o r s z á g b a n a tartománygyűlés indi-

totta meg. Majdnem bizonyos, hogy legmagasabb helyen óhajtják az új kísérletnek ez ügyben megvalósítását. Csak ez a kísérlet meghiusul: vagy határozottabb irányba fognak térni, vagy — újabb kísérletezés fog történni.

A kétnyelvű Csehország. A legelső törvényszék úgy döntött, hogy valamennyi csehországi bíróságnál a felek, akár németek, akár csehok, jogosítva vannak az országban használt nyelvek használatára; kimondta továbbá, hogy az új pörrendtartás, a gyakorlatba jött közvetlenség, szóbeli eljárás elve az ország nyelvének teljes egyenértékűségét kívánja valamennyi bíróságnál és hogy az 1898. február 24-iki nyelvrendelet az ország két nyelvének bíróság előtt való használatát csakis ama határokon belül szabályozza, a melyeket már a felségének 1848. április 8-án kelt legfelsőbb elhatározása, tehát egy ma is érvényes törvény megjelölt.

H I R E K.

A „Mi bálunk. Így nevezzük azt a tiszta magyaros mulatságot, melyet a »Függetlenség Kör« e hó 21-én rendezend a „Bika“ disztermében, a »Mibálunk« lesz az, édes mindnyájunké »Debreczen törzsgyökeres romlatlan magyar polgárainak mulatsága, a hol a »szilaj verhunkos« a »hüszke toborzó« ütemei felelevenítik a multat, a dicső hajdankort, midőn minden magyar szívet a honszeretet tüze dobogtató, nem pedig, mint mai napság némely gyászmagyaroknál a felséges érzés talpnyalássá vált. Jertek polgártársak minél tömegesebben! Jertek!! Igaz, hogy a haza sorsa a ti romlatlan szíveket gyázzsal borítja, épen azért jertek hadd oszoljon a gyász; legalább egy órára, egy éjszakára, felejtsetek el, hogy nem boldog a magyar! Bárha a célbavett békétárgyalások sikere addig is osztlatná honfibanatunkat!

S ti ifjak! jöjjetek azért, hogy szívetekben a mult visszavarázslása erősítse a honszerelmet s a multon merengve — bizzatok egy szebb jövőben!

A rendezőség már minden előkészületet megtett, hogy a bál sikerét biztosítsa. A meghívókat már szétküldötte kik tévedésből nem kaptak, forduljanak a »Függetlenség Kör« elnökségéhez, mely szívesen fog meghívóval szolgálni.

* Odry nem nőül. Odry Árpád a következő sorok közlésére kért fel bennünket:

Tekintetes Szerkesztőség!

Becses lapjuk f. hó 10. számában megjelent »Hymenhir« című közleményekkel szemben — már a nevemmel kapcsolatban említett hölgy érdekében is — kérem, szíveskedjenek helyet adni kijelentésemnek, mely szerint a nevezett hölgyet nemcsak hogy el nem jegyeztem, de nem is ismerem.

Debreczen, 1899. jan. 11.

Kiváló ti ztelettel
Odry Árpád.

Sajnálataunkat fejezzük ki a téves hír miatt, amelyet hozzánk beküldtek és mi gyanútlanul leközlöttünk. Az illető beküldő ellen különben megtettük a kellő lépéseket.

* A nőegylet közvacsorájához a rendező bizottság már minden előkészületet megtett tegnap délután tartott gyűlésén, amikor a felajánlott étel és italneműeket, valamint az ezek beszerzésére adott pénzáradékot is számbavették. Lesz enni és innivaló bőven önként érthető, hogy minden izletes és

finom, mert az urnők a konyha dicsőségeért mint ilyen alkalommal szokták, valósággal versenyezni a kolcsek egymással. Az ételapok majd közölköznek, akból megláthatja a közönség, mi minden jót lehet a közvacsorán kapni. A Bika disztermében, ahol a bálanyai emelvény szokott állani, lesz egy nagy büffet 6 elkülönített asztallal. Minden asztal körül 2—3 kedves háziasszony és egy csoport báljoskiaszsonya sűrűlödik. Ezen kívül lesz cukrázda, borsátor és theasátor. Itt lesz még csak vig élet! Itt már négyesével forgolódnak a szeretetreméltó háziasszonyok és tucatjával a szép kisasszonyok. Valamennyiöknek közölköz majd a neveiket is előleges tájékoztatás végett. A rendező bizottság közüldömására hozza, hogy a felszolgáló kisasszonyok szombaton este 6 órakor jelenjenek meg a közvacsora helyén és hogy azok, akik étel és italneműeket ajánlottak fel, szombaton d. u. 3 óráig legyenek szívesek felküldeni a Bika disztermébe. A kik tévedésből meghívót nem kaptak, forduljanak ez iránt egész bizalommal az elnökséghez vagy a választmányi tagokhoz.

* Értesítés, Kubay tanár hirtelen megbetegedése miatt a f. hó 13-ára hirdett hangversenyünk elhalasztatik. A hangverseny később megállapítandó napját közölni fogjuk. Debreczen, 1899. jan. 10. Tisztelettel a Debreczeni Zenekedvelők Köre igazgatósága.

* Köszönetnyilvánítás. A Svetits-intézet növendékei, a karácsonyi szent ünnepek előtt szegény gyermekek felruháztatására gyűjtést rendeztek. Sok kegyeslelkű jótévő szíves hozzájárulásával és nemcsak adományával ezen gyűjtés eredményezett: 369 forint és 70 krajczár. Ezen összegből 65 szegény gyermek vállalkás nélkül kapott: 29 pár csizmát 24 meleg téli köpenyvet, 38 pár leánycipőt, 25 db. nagykendőt, 26 darab sapkát, 38 darab kisebb kendőt, 24 darab ruhát 62 pár teli keztyűt, 15 darab teli leánykabátot, 76 pár harisnyát. Mindezen ruhadarabok ára volt 498 forint. Fogadják az összes kegyes jótévő egyenként és összesen a leghálásabb köszönetet a felruházott gyermekek és ezek szülei nevében is, Isten bőséges áldása száljon a kegyes jótévőkre és a mi buzgó, jólelkű növendékeinkre.

* Kitiintetett kapus. Ő Felsége a király Tamásy Zsigmondot, debr. dobánygyár kapusát az ezüst érdemkereszttel tüntette ki. Az érdemkeresztet tegnap adták át ünnepélyesen Tamásygnak.

* Október 6 jubileuma. Aradról írják lapunknak, hogy Barabás Béla orsz. képviselő terjedelmes indítványt nyújtott be Salacz Gyula polgármesternél, melyben kéri, hogy október 6-ának 50 éves évfordulóján országos gyásznap legyen és tartassék a kivégzett nemzeti hősök emlékére.

* A dunántúli jégkárosultakat segélyező bizottság ma ülést tartott, a melyen 7 megye károsultjai közt 14600 forintot osztottak szét segély gyanánt.

* Ezerhatszáz forint egy gulyának. A hortobágyi puszta tekintély Fülöp János, ez a deli, délceg gulyás. Eddig csak a bojtárok irigyelték, de a mai nehéz világban tegnapelőtt óta bizonyára sok irigye akad. Egy kis irnoki állásért, mely néhány száz forint fizetéssel van datálva, akárhányszor száznál is többen, sokan közülök diplomás emberek is pályáznak. Pedig a hortobágyi ökör gulya számadó gulyása aligha cserélne ilyen pályázók által irigyelt és hön óhajtott irnoki, sőt nagyobb állásért is. Tegnapelőtt mondta ki az intéző bizottság, hogy Fülöp Jánosnak minden ökör után egy forint jár, mivel pedig 1600 ökörrel is több van egy nyáron a felügyelete alatt, ezerhatszáz forint a jövedelme. — Szép összeg, jól fizetett állás és még csak azt se kívánják tőle, hogy bizalommal legyen az ex lex iránt.

* Gyilkosság a táncz alatt Hevesvéri oláh legények közt nem ritka az ilyen eset. Egy-egy nőtan, egy-egy tánczon, egy-egy lányon vagy más egyeben annyira összekapnak hogy élet halálra kerül a dolog. Agrison, — amint levelezőnk írja — vasárnap több le-

gény a táncz alatt összeverekedett. Az egyik félén levőknek segítségére sietett Sztán Ambrózie és a másik párt egy emberét püfölni kezdte. Az futának vette a dolgot, Sztán Ambrózie követte. Mikor az üldözött látta, hogy Sztán már már utóleri, kirántotta zsebéből töltött revolverét és azzal üldözőjére lött. A golyó Sztánt homlokán találta: Sztán egyet sikoltott aztán holtan terült el a táncz színhelyén. A csendőrök a gyilkost letartóztatták.

* Tánczvizsgálat. A debreczeni m. kir. postastáviróda altisztek és szolgák ez év február hó 11-én szombaton a »Korona« vendéglő disztermében zártkörű tánczvizsgálatot rendeznek. Kezdeté este 8 órakor: A zónét Kis Béla jónévű zenekara szolgáltatja. Belépő díj személyenként 2 korona. Családjegy 3 személyre 4 korona.

* Kutya a bűnygyben. Mindakettő tegnap szerepelt, elkövetven az aradi kutya azon szenvedélyes szokását, hogy a békesjáróelőknek valamelyik testrésztét megr harapja. Az egyik Weiner Gyula dr.-nak Néró névre haligott kutya, amely Schwarz József aradi kereskedősegéd kezét harapta meg, a másik Gájnak egy névtelen ebje, s ez Belacz Váza 33 éves napszamost a lábán harapta meg. Mind a két kutya a latorvosi megfigyelés alá helyeztek.

* Elmaradt hangverseny. A Friedman testvérek, ismert hegedűművészek által e hó 22-ikére tervezett hangverseny Boleman bárónéknak közbejött súlyos betegsége miatt elmarad. Ezzel egyidejűleg megírhatjuk, hogy Boleman báróné már több nap óta beteg és ez gátolta meg, hogy a Zion szombati hangversenyén sem szerepelhetett, holott közreműködése a programban fel volt véve. Ez a tény megczáfolja azt a kószabírt, hogy a Zionegylet csak reklámnak használta fel a Boleman báróné nevéét.

* Eljegyzés. Bósznay Károly széles körben ismert nagykereskedő, eljegyezte özv. Pongráz Gyuláné szép és kedves leányát Emília kisasszonyt. — Az eljegyzéshez széleskörű rokonság, barátok és ismerősök nagy tömegének őszinte szerencsekívánatai fűződnek.

* Koronás akadémikusok. Szentpétervárról írják: Az orosz tudományos akadémia II. Oszkár avéd királyt, sok szép poema és műfordítás íróját s Erzsébet román királynét, a poetikus lelkű írónőt tiszteletbeli tagjává választotta. A királyi akadémikusok megválasztása után Hirth Frigyes müncheni akadémikust választották meg levelező tagnak.

* Verekedés. Ifj. Jász György, Tar István és Ercei György napszamozót tegnap együtt mulattak Fischer Jenő hatanucsal kocorsalmájában. Mikor hazafelé készülődtek, Tar István és Jász György között valami fölöttézeteltetés keletkezett, aminek az lett eredménye, hogy Tar úgy vágta fejbe egy doronggal Jászt, hogy az eszméletlenül rogyott össze. A súlyosan megsérült embert a rendőrségre vitték, míg a tettesnek sikerült megugrani.

* Sub auspiciis Regis. A király megengedte, hogy a budapesti tudományegyletmen Zubriczky Aladár hittudományi és Navrátil Ákos államtudományi doktorrá sub auspiciis Regis fölavattassék. A doktorrá avatás napját később fogja meghatározni Zsilipszky Mihály dr. vallás és közoktatásügyi miniszteriumi államtitkár, a ki az ünnepen a királyt fogja képviselni.

* Lelkészválasztás. A dunántúli egyházkerületben levő pápai egyházmegyébe kebeleztet mező-lak II-od oszt. ev. ref. egyház f. hó 6-án C. S. Z. a. d. ó Mihály eddig helyettes lelkészt, a debreczeni főiskolánk volt jeles növendékét hívta meg lelkészül, ki hivatalát f. hó 22-én foglalja el.

* Öngyilkos Traviatta. Egy vörös hajú sápadt lány fekszik a kórház medicinaszagu szobájában a keskeny vaságyon. A szeme le van hunyva, a kezét görcsösen ökökre szorítja az arcza viasz, csak a sebes libegése mutatja, hogy él, hogy haldoklik. Tegnap még ivott, dalolt, tánczolt féktelen jókedvvel Lopotovszky Róza. És ma már minden percében vérják a

halálát. Lopotovszky Róza ránt az örököszen egyforma vigasságra, s már régóta hajtogatta a barátai előtt...

Meglátjátok egyzer csak én rá is haragoznak. Amolyan könnyüvéru lány volt és nem szeretett élni. Pedig csupa, zajos nótás vidámság volt az élete...

Zártkörű táncszertély. A debreczeni iparos-kör által 1899. évi január hó 29-én (vasárnap) az Arany Bika szálloda dísztermében rendezendő zártkörű táncszertélyre a meghívókat már elküldötték...

Vasutasok mulatsága. A m. kir. államvasuti debreczeni altisztek intelligens testülete f. év február 4-én fényes táncszertélyt rendez az új műhelytelep óriási méretekkel bíró szilésesen feldíszített nagy csarnokában...

Névmagyarosítás. Weisz Samu a D. U. agilis munkatársa és testvére Jenő nevűket a r g á -ra változtatták a belügy-ministerium engedélyével.

Fellázadt munkások. Nagyváradról írják, hogy a rippai vasuti állomásnál tegnapelőtt a vasúti építésnél alkalmazott munkások fellázadtak valami csekélység miatt...

A Dreyfus-ügy vége. A Le Vélo cz. párisi sportlap díjat tűzött ki annak, aki órára és napra pontosan megmondja előre, mikor lesz már vége a Dreyfus-ügy nevezetű tengeri kigyónak...

A legkisebb betörő. Zseb-olvajláson érték Szabó-Mikus János 18 éves betörőt, ki már 4-szer ült fegyházban. A furfangos suhancz különös ismertető jele: az ő kis alakja 120 cm. a magassága, a legkisebb ablakon beférkőzhetett...

A berlini katonánnep. Tegnep este nagy katonánnep kezdődött Berlinben. A Ferencz császár nevét viselő gárda gránátos ezred ünneplő ötvenedik évfordulóját annak, hogy I. Ferencz József az ezred tulajdonosa. Tegnep este az ünneplő ezred altiszti-kara és legénysége előadást rendezett...

katonaság büségét s lojalitását szokta kifejezni. Az ezred tisztikarán kívül ott volt az ünnepen Szögyény-Marich nagykövetség tagjai, Steiningen altábornagy, Stróhr és sövényházi Neuhold ezredesek, Horváth és Ganyes főhadnagyok, Windischgrätz herceg és más tisztek...

Erdékes régiségi lelet. Rómából távirják, hogy a forumon végzett ásatásoknál ma rábukkantak a legregibb római emlékre: Romulus síremlékére, a mely egész a római császárság végéig nagy tiszteletben állott.

Betörések a vidéken. Kellemetlen meglepetés érte e hó 8-án Frónszéin Mór aló-mislyei vendéglőt, midőn pénzszekrényét összeronsolva és feltörve találta.

Késmárkról írják, hogy ott Schwing Pál ékszerész boltjába törtek be ismeretlen tettesek ákulcsokkal s számos értékes arany és ezüst tárgyat vittek el.

Mikor kezdődik a huszadik század? Az egész civilizált világ két táborra oszlik: az egyik tábor szerinté, ha minél tovább tart a tizenkilencedik század és azt mondják, hogy a huszadik század 1901 január elsején kezdődik...

Az egész civilizált világ két táborra oszlik: az egyik tábor szerinté, ha minél tovább tart a tizenkilencedik század és azt mondják, hogy a huszadik század 1901 január elsején kezdődik, a másik tábor a mellett kardoskodik, hogy jövő év január elsején már a huszadik században ébredünk föl.

Az okozza a legtöbb bajt. Az Olvasókör rég ráérett a radikális kurára. Ki csak teheti, elkerül? a szűk s tulzsfolt helyiséget, hol ócskaságok vannak olvasás végett kitéve. Ezt már mindenki elismeri.

vagy az utánkövetkezőt nevezték-e első ezredesnek: Valószínű ezek után, hogy a legtöbb ember kétszer fogja ünnepeit az új század beköszöntéséért. Mi pedig azt mondjuk, hogy ha a keresztény időszámítás Krisztus születésével kezdődött...

Reform

(A főiskolai ifjuságban.)

Nagyon egyszerűen. Két mód áll előttem! Vagy szét rombolom mindazt, mit eddig e tárgyban dolgoztak, s új terv szerint járva el, vagy pedig az eddig elért eredményeket felhasználva látok munkához.

Mindkettő elég tetszetős terv, egyik a vezetőre, másik a benne résztvevőkre nézve. Melyiket válasszuk?

Hátha nem is nagyon kell keresgélni és készen áll egy más mód is?

Ez az lenne, hogy először a most fennálló egyetemek reformálását vinném keresztül s mikor az anyag előállt, mennék át az Akadémiai körre.

Ez a sabb, de biztosabb. Ne felejtjük, hogy egy elhamarkodott lépés az egésznek biztonságát, lehetőségét veszélyeztetni. Jobb az arany középut.

Megjegyzem, hogy én a reformálandó egyetemek közt elsőnek a Magyar Irodalmi Társulatot veszem. Nem azért, mintha ez szorultna rá legjobban, bár rá is szorul, de mert egyedül e társulat lehet kompetens az ifjuság vezetésére.

A fejénél kell kezdeni, nem a lábánál. Aztán a nagy közönség is javarészt csupán az e társulatban működőkről vesz tudomást közvetlenül.

Ma így áll az ifjuság ügye.

Elöl van a segélyegylet elnöksége, miről csak a megszorult diákok tudnak, rangban második, de tényleg első a Magyar Irodalmi Önképző Társulat. Ennek üléseire, felolvasó estélyeire eljárnak.

Azután következik egy nagy semmi s még egy semmi.

Hogy mi történik e kettőn kívül, az nem hogy a közönséget, de az ifjuságot se igen érdekli.

Szó se fejt hozzá, hogy a Magyar Irodalmi Ö. Társulat nem szorulna reformra. Sok benne a kivetni való, s egy páran a reformok hívei közül eddig is keresztül hajtattunk pár lényeges változást. De Istenem, mennyi, de mennyi volna hátra. S mily nehezen megy az újítás. Mikor azon gyakorlati érdekű kérdés felett, hogy a jegyzőkönyvek jól vagy rosszul vezetessenek, először a rossz mellett döntöttek és csak később engedtek, mikor megszégyenülve kellett látniok, mennyire nincs igazuk.

Ezután jönne a Segélyegylet. Itt több a munka. Első dolog; használható alapos kezükönyveknek kellő számban való beszerzése. Majd szabályozása az ingyen- és kölcsönsegélyeknek.

Ez okozza a legtöbb bajt. Az Olvasókör rég ráérett a radikális kurára. Ki csak teheti, elkerül? a szűk s tulzsfolt helyiséget, hol ócskaságok vannak olvasás végett kitéve. Ezt már mindenki elismeri.

A Jogászönképzőkör a tagok részvételenségével küzd. Beiratkozott a 300 joghallgató közül 34, tehát közel 11 százalék, ebből eljár az ülésekre 6-7 tehát 1/5-öd. Tisztviselője van 10, de ezek se jarnak pontosan. Pedig megérdemelné. Figyelemreméltó dolgozatok és szonoklatok kerülnek itt sorra. Ez is rászorul a reformra.

A Hittanszaki Önképzőkör minden este tart ülést. Az ülések tulnyomó

E lap mult számában cikkünk eleje kissé értelmetlenül hangzott, mert a dolgozat tisztázása közben kimaradt a következő mondat: A főiskolai ifjuság megerrett már a reformra. Szerző.

részt imádkozás és prédikációi ki. Tiszán hittanbellegetőket érdekelhet. Mint zakosztály megjárna. A többi egyetetről is beszámolunk. A Főiskola i. Zenei kör: csak most alakult tudommal alapszabályai nincsenek véglegesen megerősítve. Így bele voltának veendő: Népszereű e lő a d a s o k tartása a zene elmélet köréből s efféle. Gyakorlati zeneoktatást a haladottabb tagok csekély díjért szintén adhatnának.

Ezen és más körök alapszabályai gyökere s revízió alá veendő, egy külön erre a célra kiküldött bizottság által.

Másrészt folytonos agitációval, az egyes üléseken is el lehet fogadtatni módosításokat. A kövek tehát az építkezéshez megvannak.

(Folyt. köv.)

Nocsáry Miklós.

A jelen és mult időről.

Írta: Gondy Károly.

Ne tessék félretni a lapot. Nem kell mindjárt visszaretenni a czímtől: nem a közuntó grammatikai igékről, de tisztán az idők időről lesz egy-két feljegyzésem.

E zür-zavaros politikai atmoszférában, midőn télen is úgy cikázik, nem tanácsos szuronnyal hadonászni; az a pajkos mennydörgős menykő könnyen belénk csap és pokolba sodor, kivált ha a «fiat pusztija», ezitromot a hegyébe felszarjuk.

Nem is tudom, milyen idő, vagy világ kellene már nekünk?!... Ha sok az adó, revoltalunk; és ha nem kell azt fizetni, hát még jobban kétségbe esünk, mert hát az a kegyelemfőfés aztán igazán jobblétre szenderit. Hej! nem szeretem az igérvényeket...

Furcsa ember is az a Jokozus Morézus, plane mióta Dr. lett. Ha költő, könnyű neki a költés, de a költő miért fizet akkor, midőn nem kell és rendes időben évekig adós marad? Vagy a költő mindig ex-lex állapotban leledzik?... Dr. Eulenspiegel úgy látszik en tont cas-val jár: pallium ad omne tempus aptum est. Hát jó ha a 100. kötet végén fizet és visszafizet a vett sok jó ezresékből; bizony jó lesz, ha fel nem gyűl a baja az internált végrehajtókkal.

Hogy a menykő üsse meg azt a Bánffy, hogy nem tud rendet csinálni!... egyre mászkál Becsbe, most is négyesében konferált és minket csak pourparler-vel kecsegtet; pedig elég volna már a parrirozásból... üdvösebb volna már a pour faire, vagy a par fait.

Technikai obstrukció! Wie hájst? ... Gott der Gerechte...

Talán csak nem akar az ellenzék buzógással operálni? ... nem azt jeleni, hogy: né kérdezd, csak üsd? Herko Paterl még birokra kerül, ha Kubik még soka kubikol. Hát a sok nobel párbaj után méltán lehetne következietni.

Hát az óvatos Szél Kálmán sem talál utat a kibontakozásra? vagy talán épen szél érte a kiegyezkedést? Simával sem lehet szörméntében haladni, de még Justh is azt mondja: Just nicht... csak azért sem.

Ejnye, be messze eltértem czélemtől; csak belemélyedtem akaratom élenere a politikába, pedig meteorológiai észleleteimet kívántam heterjeszteni. Hiába, a mélységből még nappal is látjuk a c-illagokat, mint Besztercebányán a bányászok a tárnából fedezték fel a vezércsillagukat az állam «ursus maior» képében.

A nagy urakat kicsiny helyen szokás megválasztani, különösen bánya- városokban, a hol egy unisono Szerencse fel! mindig megfel. — Tisza Kálmán is egy időben Sepsiszentgyörgyre szorult, pedig dr. Schmidt nem Kálmán alkhimista.

A mi város székegyházában, mint a színházban az orkesztert elsüllyesztették a «Litteris et artibus» observatoriumát. Börtön helyébe nyomdát Omneius ujjmatató a czenzura felel... Prottmann jöjjön el újra a Té

országod, mert a mi országunk 50 év után újra virul.

Nincsen teresetünk, de egyre csak áldozunk; nincsen Brodmann, ki kenyeret osztogatna, csak Brod-frau, az a jó nagyságos Veress néni, hogy az Isten áldja meg!... Ő bizonyára megérdemli a keresztet, ha annyi keresztet vett a nyakába!...

Ah! igaz, milyen is az idő? Időről beszéljünk, az mindig aktuális.

Az idő a jelenben rettenetes szép; egész tavaszi a tél, félső, hogy télies lesz a tavasz.

Hó nincsen, a bigany oszlop mindig a 0 fok körül variál. Téliapó bizonyosan a Kéropatokban valamelyik debreczeni ur villájában elbujt és soká el nem jön, bizalmatlanságot a kegyetlen apónak, tudom, esze nélkül dideregve beköszön minálunk.

Volt idő, hogy disznót nem láttunk és ha véletlenül mégis egy beteges meglelt, hát még az aszfalton is me bámultak csodat. Azért, hogy most nincsen hó, gondoskodott az élelmes Neumann cég és naftalin hóval beszóratta, mi most pompásan csillog a sötét kamgaronon.

A hó emléke is ujdonság és szörnyen vonz a csabos kirakat felé. Nem úgy vonz a nyáron fiatalok fényképező kirakata, midőn vattával kibéleli és ha most éjjel akar fotografálni, midőn nappal nincsen dolga, hát ez is csak specialitás. — Az ember próbál permutálni, hátha a szerencse belebotlik.

Fekete volt a karácsony is, és még most sincs hó! iszonyu állapot. Csak a bizalmi szavazatok körül és az iparos tisztek megválasztásánál volt a nagy hü-hó, és a farsang is csak valahogy igérkezik.

Fittler János bár volt még nem választani; a szini kritikából itélve, pompásan jegyzett volna. De hát ő úgy is a mi emberünk, hadd szaporodjon a város és a párt egy pár idegennel, ki lakja majd azt a sok új lakásokat és bérel a sok boltot, midőn a híres, gazdag város is konkurál. Könnyű neki, ha a mi pénzünkön épített.

Nemcsak balesetek és balek ellen lehet biztosítani, de újban a bálók is biztosíthatók. Ha megívunk 5 gazdag lady patronesse-t, választunk 100 bizottsági tagot és összeszedünk vagy 50 rendezőt, hát kell-e ennél több garancia?

Hát a jelen idő nem fest a legszebben, szebb volt a multja Debreczennek.

Az 1780. József császár trónra lépte esztendejében Debreczen az Urbs libera státu regis (József alatt?) 25 460 lelket számlált és 35.991 ft 22 1/2 kr adót fizetett. Mig Pest városa 13.550 kisebb lelekarányához csak 19.200 ft és 20 krt fizetett. Akkor volt Debreczen az ország legnépesebb városa.

Azóta nemcsak a két város lakosság megfordított arányban szaporodott, (60—400) de az adója az államok legmagasabb nivóját elérte. Akkor alig esett 1 korona egy adófizető polgárra, most 120 korona esik egy-re-másra. Pedig azon időben jobban bírták volna a közterhet, ha elgondoljuk, hogy némelyik polgár 8—10 ezer szarvasmarhat legeltetett a Hortobágyon; de még oly bővében voltak a husnak, hogy 1740-diki szigorú telén a takarmány hiányában 10.000 ökröt le kellett bunkóztatni és azért nem szorult a lakosság a zónára.

Most nincsen tél, nincsen kemény idő, sem ropogós hó; télen-nyáron száraz a Hortobágy és máholnap öntözéséről kell gondoskodnunk. Mi lesz meg? Szent Atyám!

Most pedig Téliapó holló szárnyaiddon siess hozzák mielőbb, hadd ott a Tátrát ne kerül az Alföldet. Hídeg nincsen, de már azért előre fázunk a nyártól, hát még a Bánffy politikától!

Óreg apó! emlékezel-e még azon szent napokra, midőn 50 év előtt a nemzet drága vére festeite oly gyönyörű pirosra a kemény havat? A halál már akkor is hó ekével szántott, hogy annál szárazabban arathasson Világosnál!

Irgalmas Isten! Mi lehet a bűnünk, hogy mindeképp úgy sújtod nemz tünket? Szólj Te mindentudó böles Urunk! Talán fosszul gazdálkodunk? — Ah! nem... sok a főispán!!!

És ne vigy minket a kisértetbe, de szabadíts meg a gonosztól. Amen!

CSARNOK.

Szász Domokos ravatalánál.

I.
Körülálljuk a koporsódat,
S beszélgetünk suttogva rólad,
És — nem pártoskodunk!
Szívünkben Rólad — ahol állunk,
Egy végső zárlatot csinálunk,
S nagy egyetértően zokogunk!!

II.

De Ő fekszik-e valóban
E nyugodalmas koporsóban?
Ha Ő: én várom, hogy felül,
Megzendül ajka és leszól ránk:
„Munkára, tette! Mennyi vár ránk!
— Mit álltok itten tetlenül?!”

Szabolcska Mihály.

Szabadság és rabság.

Ki a szabad s ki oem?
Im lefestem híven:
A kinek eszméje fent magasba szárnyal
Küzd, harcolz erélytel igazság szavával
Kit fény el nem csábít, rang meg nem hu-
nyasztat,

Nem ret' en hatalmán zsarnoki armáynak,
Ki az igazságot oda dobja vágja
Koronás fejekhez, trónok bársonyára,
Kinek jelleméhez, szenny, kétely nem tapad
Inkább éhen vész, mint hajtson, terdet, nyakat,
Élvét fel nem adja, hazájaért él-hal,
Óvé marad híven szívével agyával
Tetteinek ura, önmagával szabad
Bilincse verjek is, de szolga nem marad
A kinek elméjén nem ül sötét vakság
Testét bár kinoknak, kinjával szatgassák,
Fessitsek keresztre, fel a Golgotára
Dobják mély börtönnek, sorvasztó odvába
Bár a sirba szánják: ott sincsen rabsága.
Ott is vele virraszt, lelki szabadsága.
— Ez a szabad lélek!

Rabnál hitványabb az, a ki szolgafelkü,
Nyomorult élteert minden mocskot eltűr.
Ki fel kimondani a mit szíve érez
Gyáva-ságtól roskad a zsarnok székében
Nincs egy gondolata, egy szava nyílt, szabad.
Haruz a szó ajkan, szolga az akarat.
Eladja önmagát, feladja a hazát
Nyomorult lelkében rettegi a halált;

A ki feltve r' jti bün-szerzette kincsét
Hordva lelkén ennek átkát, vasblincset.
Kinek nincs nyugalma, szedü álmu éve,
Megretten, felriad level zörrenésre,
Gyáva a sziv benne, atacsóny a lélek,
Magát feladozza, az önérdékének.
Mások felett dölyfös parancsoló kenyur-
Maga pedig hitvány szolgává aljasul
Mások feleit kenyur, önmagának rabja
Kit nem áld, megátkoz a saját magzatja,
A kinek körében, folyó lesz a légkör.
Kinél szabadabb az, kit rejt a sirgödör.
A kinek nincs helye, sem földön, sem égbe,
Lelke kizártan holly a végtelenségbe,
Őök rabbá téve, nehéz bilincsebe!
Ez a szolga lélek!

Kiss Ferencz.

Színház.

Egy szegény ifju története. A romanti-
kus darabok iránti szeretet meg nem halt ki
a közönség szívéből. Most amidőn a színmű

irodalom oly alacsony fokra süllyed, hogy nagyobb részt olyan darabokat írnak, melyek a pikáns és sikamlós mondásokban bővelkednek és telve vannak vaskos kifejezésekkel, melyek sokszor arra készítetik a hölgyeket, hogy pirulva rejtsék arcukat a legyezők mögé.

Valódi élvezettel hallgattuk tegnap este Feuillet Oktáv sentimentális érzélgős darabját. és a telt hazat látva jóleső nyugalommal konstatáltuk, hogy a közönség nemes gondolkodása nem változott, hanem igazán tud gyönyörködni egy oly darabban, melyben habár nincs pikantéria, de van finomság és naivság. Az igazgatóság nagyon helyesen tette, hogy felelevenítette Feuillet darabját, amelylyel egy kellemes estét szerzett közönségünknek.

Az előadás nem hagyott hátra kívánni valót.

S z e k e l y Sándor Odio Matinot határozottan játszotta. Különösen jó volt a harmadik felvonásban Margittal való nagy jelenetében, midőn a bensejében dúló érzelmeket, fájdalmát és lemondását megható közvetlenséggel és drámai erővel fejezte ki.

H a l m i Margit (Margit) megmutatta, hogy kiváló művésznő, kit mindenkor szívesen látunk a színpadon. Öntudatos, intelligens színésznő, csak kár, hogy a drámai kitérőkénél nem tud eléggé érvényesülni.

Nagy sikere volt F e n y é r i Mórnak, ki megrázó realizmussal és természetességgel alakította Serocgot. Meghalási jelenete a legnagyobb elismerésre méltó. A közönség nemcsak felvonások végén, de nyílt színen is megtapsolta.

T a n a y Bevallant eleganciával játszotta meg; ugyszintén dicséretet érdemelnek még K i s s Iren, S z e n t e s, O d r y és C s ü g é n y i Vilma, akik kitűnő összejáratást produkáltak.

Külön emlékezünk meg a kis L é v a i Ilonkáról, aki bájosan és bámulatos biztossággal játszott.

A darab izlésesen és csinosan volt rendezve.

KÖZGAZDASÁG.

Budapesti gabonatöze.

jan. 11.

készaruizlet hivatalos árjegyzései a következők

B a s a	Kilós	Ar 100 kg.	kilós	Ar 100 kg
Bánsági ó	76	—	80	00.0—00.00
"	77	—	81	30.00—00.00
"	78	—	82	—
Tiszavidéki ó	79	9.86—9.95	80	10.55—10.60
"	76	10—10.05	80	—
"	77	10.10—10.20	81	00.00—00
Festvidéki ó	78	10.25—10.30	82	10.50—10.55
"	79	10.0—10.15	80	—
"	79	10.40—10.40	80	—
Fehérmegyei ó	76	10.30—10.35	81	10.55—10.60
"	78	10.45—10.65	82	—
"	79	10—10.25	—	—
Bácskai ó	76	10.15—10.35	80	00.00—00
"	77	10.25—10.50	81	0000—00
"	78	—	82	0000—00
Észak magy	77	—	81	—
"	78	—	80	—
"	79	—	81	—

	Min. hekt.-ben	Ar kilogram
Héza elsőrendű	70—72	8.50 8.55
" másodrendű	—	8.40 8.45
Árpa takarmánynak	60—62	6.20 6.55
" égetni való	62—64	6.80 6.80
" serfözdei	64—66	7.80 8.20
Zab	39—41	5.75 5.70
Tengeri bánsági	—	5.55 5.35
" más nemű	—	12.25 12.75
Repce bánsági	—	—

Sertés vásár.

jan. 11.

Kőbányai sertés piac. Szerbiai nettes páronként 390 kilogrammon feleli párja 54—55 krajczárig, közép (pkint 251—35 kilogramm súlyban) 55—56 krajczár Könnyű (páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban) 53—54 krajczárig.

Sertés létszám: 1898. évi jan. 9-én volt készlet 33.310 darab, 1898 jan. hónap 10-én felhajtott 130 drb, 1898 decz hónap 10-ik napján elszállított 482 darab 1898 jan. hó 11-ik napjára maradt készletben 32.958 darab. — A hizott sertés üzletirányzata lanyha.

Néhány szó burgonya termelésünk érdekében.

Még csak néhány évvel ezelőtt nem is gondoltuk volna, hogy az a termény, mely a szeényebb néposztalynak ugyszólván nélkülözhetlen élelmicikkét kepezi, ugyanoly sorsban részesüljön, mint az, mely hosszú időn keresztül egész vidékeknek állandó és biztos megélhetést helyezett kihatásba, t. i. a szőlő. Sajnálatul tapasztalhattuk, hogy a burgonya is a szőlősorsára jutott; megtámadta a peronospora s ezzel a népek ezreinek tönkremenését idézte elő; de még nagyobb sajnálattal nézhetjük ama tétlenséget, melyet gazdáink e csapással szemben tanúsítanak. — Mindnyajunk előtt ismeretes, hogy hazánk legtöbb vármegyéjében a burgonyatermes nemcsak hogy nem kielégítő, hanem bátorozottan rossz s ennek dacára senki sem iparkodik a helyzetet javítani. A mit pedig tenni kellene, az oly csekély, hogy még a legszeényebb földműves is megselekedhetné. Nézzük csak mi az oka a rossz átlagtermésnek? vajjon kizárólag a peronospora, vagy máskest phytophthora volt a baj előidézője, de hozzájárult ehhez az is, hogy a vetőgumó nagyon elfajzott már egyes vidékeken, hogy a talajok kimerültek, hogy a művelés helytelenül történt, ám ezek azok a bajok, melyek azonban nem oly természetűek, hogy orvosolhatók ne lennének.

A vetőgumó változtatása az első kellek a termések sikere érdekében s e tekintetben a gazdasági egyesületek, gazdakörök stb. nagyon sokat tanulhatnak. Ezen intézmények volnaak elsősorban arra hivatottak, hogy új gumóval lássák el a gazdákat, mert hiszen ezen intézmények vezetőinek áll módjában ily irányú szükségletek kielégítése. — Tanácsot adni arra nézve, hogy melyik vidéken mily burgonya termelendő, nagyon bájos, mert az éghajli körülmények, talajviszonyok stb. termelési tényezők sokfélesége gátot vet annak, hogy ily kérdésre szabatos válasz adassék.

A gazdasági egyesületnek azonban módjában áll termelési kísérleteket is végrehajtani s így ezen kísérletek eredménye sokkal megbízhatóbb s kövételre méltóbb példát nyújthat, mint bármely szaklap. A másik dolog, a mely szintén megoldásra vár, a talaj erő egyensúlyának kérdése. Hogy burgonya átlagtermésünk annyira lecsökkent, annak okát minden bizonynyal az is képi, hogy a gazdak a talajtápanyagának visszapotlásáról nem igen gondoskodnak. Jól tudhatja mindenki, hogy növény ép oly előlány, mint az ember, vagy állat s hogy annak ép ugy szüksége van a táplálékra, mint az embernek vagy állatnak. A táplálékot a talaj szolgáltatja ugyan, de a mily mértékben fogyasztja azt a növény, ép oly mértékben vissza is kell pótolni, szóval a talajerőt egyensúlyban kell tartani.

Mai napság, mipőn a tápanyagokat már mesterségesen is előállítják, nem oly nehéz dolog ezen követelménynek éget tenni, mert mindenkinek módjában áll oly tápanyagot, s ennyit vásárolni, a melyre és amennyire feltétlenül szüksége van. Tapasztalati tények alapján közölhetjük, hogy közép kötött talajokon az istálló trágyának szuperfoszfáttal

való alkalmazásával burgonya termésünk nagyon megjavíthatjuk. Homok talajokon pedig ezen kívül még kalitragyát is használunk kényszerűen káli, vagy kálii alakjában. A harmadik tényező mely termésünk javítására kedvezően hat: a helyes művelés. Értvén ez alatt a vetésnek ideje-koráni elvégzését, a megfelelő sortávolság és növényávolságnak kísérlet általi megálapítását s a kapálások és töltőgetéseknek pontos keresztmivitelét. Ha megesszük most ajánlottakat, bizonyára sokat lendítünk nemcsak önmagunkon, hanem embertársainkon is, kik nem lesznek ez által arra kényszerülve, hogy a legszeényesebb élelmi cikkért oly arat adjanak, melyl évekket ezelőtt még álmodni sem merünk volna.

Debreczen sz. kir. város tanácsától.

84 sz. 1899.

Tenyészbikák eladása.

A Debreczen szab. kir. város gazdasági törzs gulyájából kiselejtezett és számfelletti bikák eladása a városi Tanács által elrendeltetve, erről a venni kívánók azzal értesítetnek, hogy a tenyészbikák eladása az országos baromvásár alkalmával f. 1899 év január hó 16-ik napján d. e. 9 órakor az országos barom vásártéren megtartandó nyilvános árverésen fog eszközölni.

Debreczeni 1899 január hó 5-én.

A városi Tanács.

283.

Az István gőzmalom társulat GYÁRTMÁNYAINAK ÁRJEGYZÉKE

Az 1887. április hó 18-án Budapesten tartott általános magyar malom-gyűlésen megállapított 1887. évi június 1-én életbe lépett eladási fizetési és szállítási módozatokra vonatkozó egyezmények szerint

ITT HELYBEN KÖTELEZETTSÉG ÉS ENGED-MÉNY NÉLKÜL

Keszpénzfizetés mellett, zsákkal együtt:

	100 kiló
A. Asztali dara nagyszemű	18.—
B. Asztali " aprószemű	17.60
0. Királyliszt	17.60
1. Lángliszt kivonat	17.—
2. Elsőrendű szemlye liszt	16.40
3. Szemlye liszt	15.60
4. Elsőrendű kenyér liszt	14.80
5. Közép kenyér liszt	14.20
6. Kenyér liszt	13.60
7. Barna kenyér liszt	12.—
8. Takarmány liszt	6.46
11. Fiom korpa zsákkal	4.20
11. " " szákkal	4.—
12. Durva korpa zsákkal	4.—
12. " " szákkal	3.80
Csírke buza szákkal	3.60

A zsákok súlytartalma, teljesílyt tisztá súlynak véve.

A. B. 0—6 számig 85 kilogramm.
7. és 8. szám 70 "
11. és 12. szám 50 "
Debreczen, 1899 január 11.

Üzleti könyvek nagy raktára.

HOFFMANN és KRONOVITZ

KÖNYVNYOMDÁJA

DEBRECZEN, a főpostával szemben.

Ajánljuk:

nyomtatványok elkészítésére,

kereskedők, gyárosok és iparosok részére.

Levélpapír czégnomással

1000 drb. 3 frt. 50 krtól feljebb.

Levélborték czégnomással

1000 drb. 2 frttól feljebb.

Monogrammal ellátott

Lakadalmi és háli meghívók.

Eljegyzési kártyák

nagyon olcsón.

Névjegyek

Tánczrendek

Számlák

Jegyzékek

Üzletjegyek

Körlevelek

Arjegyzékek

Műsorok

Zárszámadások

Evi jelentések

Dombornyomású galvanizált remek

reklam falragaszok.

Pinczérszámlák, bor és sörczimkék.

Menu kártyák a legdiszesebb kivitelben.

Regények, elbeszélések, költemények.

Tudományos és szakmunkák előállítása.

Rovatos iverk, tabellák.

Részvények, szelvények.

Elsőbbségi kötvények, értékpapírok.

Diszesen kiállított étlapok.

igen mérsékelt árak mellett.

Ruggyanta bélyegzők igen olcsón.

Nyomatott Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában Debreczen, a főpostával szemben.